

Melodyka

Scenariusz lekcji dla szkół podstawowych

Materiały:

- laptop z podłączonymi głośnikami i dostępem do Internetu;
- rzutnik multimedialny;
- kartki papieru A4;
- magnesy;
- nagrania:

- [Stabat Mater Dolorosa](#) – sekwencja

Wykonawcy:

Warszawski Zespół Chorałowy

Tadeusz Olszewski – dyrygent

Producent: Polskie Radio SA

- Mikołaj z Radomia [Magnificat](#)

Wykonawcy:

Ars Nova

Jacek Urbaniak – kierownik artystyczny

Producent: Polskie Radio

- Wolfgang Amadeusz Mozart [Sonata A-dur KV 331](#)

Wykonawcy:

Olga Rusina – fortepian

Producent: Polskie Radio

- Fryderyk Chopin [Etiuda C-dur op. 10 nr 1](#)

Wykonawcy:

Tatiana Szebanowa – fortepian

- Modest Musorgski [Taniec kurcząt w skorupkach](#) z cyklu **Obrazki z wystawy**

Wykonawcy:

Wielka Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia i Telewizji w Katowicach

Antoni Wit – dyrygent

Producent: Polskie Radio

- Johann Sebastian Bach [Toccata i fuga d-moll](#)

Wykonawcy:

Joachim Grubich – organy kościoła św. Anny w Warszawie

Producent: Polskie Radio

- Bartłomiej Pękiel [Dulcis amor Jesu](#)

Wykonawcy:

Bornus Consort

Marcin Szczypiński – tenor altowy oraz kierownik zespołu

Produkcja: Polskie Radio

- prezentacja „Elementy dzieła muzycznego – melodyka”;
- nuty:

- [Stabat Mater Dolorosa](#)

- Wolfgang Amadeusz Mozart [Sonata A-dur KV 331](#)

- Modest Musorgski [Taniec kurcząt w skorupkach](#) z cyklu *Obrazki z wystawy*

- Wolfgang Amadeusz Mozart [Der Zauberer](#)

- ilustracje:

- [Fryderyk Chopin](#)

- <http://virtualpiano.net/>
- <http://www.gimnastykasluchu.pl/pl/ksztalcenie-sluchu-cwiczenia/dzwieki/wirtualne-pianino>

Metody nauczania:

- pogadanka
- pokaz
- ćwiczenia

Formy:

- praca indywidualna
- praca zbiorowa

Przebieg lekcji:

1. **Faza wstępna**

- Powitanie
- Sprawdzenie obecności
- Podanie tematu lekcji.

2. **Faza realizacyjna**

- Wprowadzenie dotyczące elementów dzieła muzycznego. Do elementów dzieła muzycznego zaliczamy: melodykę, rytmikę, harmonikę, agogikę, artykulację, dynamikę i kolorystykę. Wszystkie te elementy współdziałają ze sobą, tworząc dzieło muzyczne.
- Jednym z najważniejszych elementów dzieła muzycznego jest MELODYKA, która wyznacza następstwo dźwięków o różnej wysokości i różnym czasie trwania.
- Aby powstała melodia, należy wykonywać dźwięki o różnej wysokości.

- Nauczyciel rozdaje chętnym uczniom (4-5) puste kartki papieru w formacie A4 i prosi o wycięcie w nich kilku otworów o średnicy ok. 2 cm, w różnych miejscach. W tym czasie na tablicy rysuje kredą pięciolinię i zamieszcza na początku klucz wiolinowy. Następnie zbiera podpisane kartki i magnesami przypina je na pięciolinii. W wyciętych otworach zamalowuje kredą miejsca na tablicy (można wykorzystać kolorową kredę). Odpina pierwszą kartkę i stawia kreskę taktową, podpisując dany takt imieniem ucznia. Podobnie postępuje z kolejnymi kartkami. Po odpięciu ostatniej kartki demonstruje uczniom powstałe melodie. Aby uprościć zapis melodii, każda powstała przez zamalowanie nuta otrzymuje wartość rytmiczną całej nuty – kreski taktowe w tym wypadku będą tylko odgradzały różne melodie, nie określamy metrum.
- UWAGA – przygotowując pięciolinię na tablicy, pamiętamy, że jej rozpiętość nie może przekroczyć szerokości kartki A4.
- Nauczyciel pyta uczniów: *Co udało nam się zapisać? Zapisaliśmy różne melodie, od melodii rozpoczyna się proces komponowania.*
- Następnie dzieli klasę na grupy, nazywając je imionami uczniów, którzy „powycinali” swoje melodie i prosi o przepisanie z tablicy i podpisanie wysokości dźwięków (Karta pracy: melodyka). Grupa, która pierwsza poprawnie zakończy to zadanie, pierwsza też usłyszy swoją melodię. W razie trudności nauczyciel wyświetla slajd z nazwami dźwięków. Jeżeli „powycinane” melodie wymagają użycia linii dodanych górnych lub dolnych, nauczyciel tłumaczy zasadę liczenia kolejnych stopni.

- Nauczyciel odtwarza melodię na dowolnym instrumencie, może również skorzystać z wirtualnego instrumentu na stronie:

<http://virtualpiano.net/> lub <http://www.gimnastykasluchu.pl/pl/ksztalcenie-sluchu-cwiczenia/dzwieki/wirtualne-piano>

Po odtworzeniu wszystkich melodii uczniowie głosują na tę, która im się najbardziej podoba. Następnie z towarzyszeniem akompaniamentu instrumentu próbują ją zaśpiewać solmizacją razem z nauczycielem.

- Nauczyciel informuje uczniów, że istnieją różne rodzaje melodyki: deklamacyjna, kantylenowa, figuracyjna i ornamentalna. Każda z nich charakteryzuje się innym sposobem wykorzystania dźwięków.
- **Melodyka deklamacyjna** to inaczej muzyczna recytacja; jest zbliżona do mowy i często występują w niej powtórzenia dźwięków o tej samej wysokości. Jako przykład demonstrujemy nagranie [Magnificat](#) Mikołaja z Radomia.
- **Melodyka kantylenowa** to melodyka śpiewna; można ją zaśpiewać. Przykładem jest nagranie Sekwencji [Stabat Mater Dolorosa](#). Ten rodzaj melodyki występuje również w muzyce instrumentalnej I cz. [Sonaty A dur KV 331](#) Wolfganga Amadeusza Mozarta (do 1'37).
- **Melodyka figuracyjna** zwiera drobne wartości rytmiczne, pasaże, pochody gamowe, duże skoki. Nie nadaje się do zaśpiewania. Jako przykład prezentujemy nagranie [Etiudy C-dur op. 10 nr 1](#) Fryderyka Chopina.
- Ostatni rodzaj melodyki to **melodyka ornamentalna** – jest nasycona ozdobnikami, czyli przednutkami, mordentami, obiegnikami itp. Ten rodzaj melodyki występuje w utworze Modesta Musorgskiego [Taniec kurcząt w skorupkach](#) z cyklu *Obrazki z wystawy* (15'51 - 17'12).

3. Faza podsumowująca

- Utrwalenie wiadomości na temat melodyki. Uczniowie rozpoznają w zaprezentowanym utworze rodzaj: deklamacyjna czy figuracyjna, ornamentalna czy kantylenowa.

- Jan Sebastian Bach [Toccaty i fuga d-moll](#) (melodyka figuracyjna)

- Bartłomiej Pękiel [Dulcis amor Jesu](#) (melodyka kantylenowa)

- Zadanie domowe: nauczyciel prosi uczniów o dodanie figuracji do wybranej przez siebie melodii.

Załączniki:

1) Prezentacja - do pobrania [tutaj](#)

2) Karta pracy - do pobrania [tutaj](#)